

Még néhány szó az alföldi erdők üzemtervéhez.

Írta: Babos Imre kir. főerdőmérnök.

Az „Erdészeti Lapok“ ez évi II. számában részletesen kitértem azokra a nehézségekre, amelyeket az alföldi erdők okoznak az üzemrendezőnek. Az elmondottakkal céloom volt rávilágítani mindarra, ami nekünk, alföldjáró erdészeknek sanyarú valóság, de többé-kevésbé ismeretlen a tőlünk távolabb állóknak.

Írásom végén általánosságban vázoltam elgondolásomat, miként lehet a szabályos állapot felborító három állománycsoportot: 1. a rendszeres erdőgazdálkodás céljaira is eléggé alkalmas, 2. a talajadottságok következtében csak területnek számító, jóformán fatömeg-nélküli és végül 3. az új erdőtelepitések következtében felduzzadt legfiatalabb állományrészeket közös üzemtervbe egybefoglalni. Nem akartam határozott formában véleményemet leszögezni, nem kívántam elébe vágni egy adott esettel kapcsolatban a hivatalos állásfoglalásnak. Nos, ez azóta olyan formában látott napvilágot, hogy a mai fainséges időkre való hivatkozással mindhárom állománycsoport összes területének a vágásforduló évszámával történő osztása, tehát a legmerevebb térszakozás alapján kötelezte a birtokost az évi vágásterületek letarolására.

*

Furcsa egy szerzet az alföldi erdő. A huszas évek elejéig Hamupipőke szerepére volt kárhoztatva, és csak a gazdag, felvidéki és erdélyi rokonság idegenbeszakadása után, a gazdasági válság elmélyülésével, az államháztartás kiadási rovatában a külföldről beáramló, méregdrága fabehozatali tételek tanulmányozása során terelődött reá a figyelem. Külön törvényben emelik tiszteltreméltóvá sovány kis testét, s nagyszabásúnak tervezett fejlesztő vonalvezetést építenek ki számára a türelmes papíron. A nagy lendülettel megindított alföldfásítási tervezet már a mostani háborút megelőzően számtalan törvényünk útvesztőjébe kerül: végrehajthatlan marad. A kezdetben talán itt-ott jelentkező rossz lelkiismeretet hamar feledteti a felvidéki, kárpátaljai, majd északerdélyi, erdőkoszorúzta bércék visszatérése. Már-már úgy látszott, az alföldi erdők ismét a jótékony feledés homályába vesznek; ettől csak az 1940-ben reánk szakadó, azóta a háborús évek számával mértani haladvány formájában növekvő gazdasági válság menti ki őket.

Tulajdonképpen mi volna az alföldi erdőállományok közgazdasági feladata? Tudtommal a szigorún alföldi erdőknek számító területek sehol nem alkotnak nagyobb, összefüggő testet. Kedvező, a bőség jegyében fogant békeidőkben a birtokos tehetetlenségnek könyveli el alföldi erdeinek elaprózódása következtében parancsoló

kényszerként szükségessé váló magas, személyzeti kiadásait. A mi, kereken 7300 kat. hold terjedelmű erdőbirtokunk pl. egymástól terület szerint 5—50 km távolságra eső, hét különböző pagonyból áll, amelyen 18 főnyi erdőgazdasági segédszemélyzet látja el a szükséges feladatokat. Az érem másik, közgazdasági, népnevelő oldala már kedvezőbb. Szétforgácsolt erdőgazdaságunk 28 község érdekerületét érinti, nem szólva a Duna-Tisza közén kialakult, népes tanyavilágról. Az ezen a vidéken élő emberek mintegy két évtizede nevelődtek az erdő szeretetére, megbecsülésére, és rájöttek, hogy még a legvékonyabb akácnyesedékekkel is érdemesebb kemencét fűteni, mint szalmával, vagy trágyával.

Az ország közgazdaságának felépítésében minden termelő üzemnek egy, a termelőképességétől függő hatósugarú feladatkör felel meg. Ezen a hatósugaron belül rendes viszonyok közt a termelés haszonnal jár, ezen túlmenően azonban kockázatos a vállalkozás.

Az alföldi erdőfoltoknak, mint termelő üzemeknek a feladata: előbb ránevelni az alföldi tanyás vagy falusi lakósságot a fa megbecsülésére, majd kielégíteni egyre fokozottabb mértékben jelentkező igényét épület- és tüzelőanyagban. Arra, hogy az Alföldi erdőfoltok a népes, alföldi városok tüzfiaellátásában is tevékeny részt vegyenek, igazán csak a végszükség óráiban lehet gondolnunk. Olyan állományok, amelyek jobbjá kat. holdankint 40—50 ürméter fatömeget szolgáltatnak, a vasúttól való távolság növekedtével a messzebb vidékekre irányuló faszállítás anyagi terhét nem bírják, az a környező, apránként a fa értékelésére reánevelt emberek érzékeny károsítása nélkül végre sem hajtható.

Azt, hogy az alföldi erdők szűkre szabott kereteik között feladatuknak megfelelnek, akármelyik megyei, közellátási oszály igazolhatja. Azon a vidéken, ahol alföldi erdőfoltok találhatóak, nincsen helyi fainség. Nem azt akartam ezzel mondani, hogy még több tüzifát nem lehetne ott elhelyezni. Ha valaki a légüres tér szívóhatását tanulmányozni kívánja, szükségtelen a bombázott külföldre utaznia. Elegendő, ha szemügyre veszi azt a szívóhatást, mit a maximált árú tüzifa a vásárló közönségre gyakorol. Ahol ezelőtt egy-két méter volt az évi szükséglet, ma már csak kétjegyű számmal lehetne azt kielégíteni. Tanyás magyarok, akik ezelőtt szárbordóval, tutyellaszárral, szalmával s trágyával kölcsönöztek egy kis meleget szobáiknak, hogy azután „jobb a meleg búz, mint a hideg ózon“ jelisével a tél folyamán ablakot ne nyissanak — ez volt az alföldi tüdővészhalálozás egyik figyelmen kívül nem hagyható oka — ma méterfáért állnak sorba, s abból is csak az akácfaért rajonganak. Reméljük, hogy vásárlási lázukat lakásuk rendesebb fűtése, ezt követően többszöri szellőztetés s egészségesebb kis magyarok fogják követni, s nem a maximált és fekete

tüzifaár közti tiszteletreméltó különbség adta kereseti lehetőség szökkenettette azt magasra.

Megértem, hogy az ország fátlan vidékeiről az illetékesekhez igyekvő, a gondjaikra bízott ellátatlanok érdekében gyors megoldást kívánó, felelősségüket átérző vezetők az alföldi erdők fokozott kitermelését kívánják. Szegény fejük az elmúlt évek során felettébb tisztába jött a visszatért erdőterületek teljesítményével s „jobb ma egy veréb, mint holnap egy tuzok“ felkiáltással kizárólag a közelben, elérhető távolságban levő alföldi erdőfoltok fahozamától remélik a náluk jelentkező inség kézzelfogható megoldását. A helyi viszonyokat s szükségleteket ismerő, azok kielégítésére hivatottaktól ezt rossznéven venni nem lehet. Nem az ő feladatuk, hogy országos viszonylatban gondolkozzanak s ne csak a mára gondoljanak.

Az egyik nemrégiben választott községi előljáráóság kebelében hangzott el a következő csodabogár: „a fainségre való tekintettel kötelezze az állam az erdőbirtokost, hogy most egyszerre 10 jévi vágásterületet taroljon.“ Ez természetesen annyit jelent, hogy majdan 10 éven át szünetel az erdőgazdasági üzem, s ez alatt az állam vállalja magára a jövedelem nélkül maradó birtokos helyett az erdészeti személyzet járandóságainak a fizetését. Ugyanaz az előljáráóság a kisebb terjedelmű, községi erdőterületen sem a közösség hadigondozottain, sem szegényein nem segít, azok ellátását teljes egészében az erdőbirtokosra hárítja, s a községi előljáráóság hivatalos helyiségeinek fűtésén túl maradó fatermelését a legtöbbet ígérőnek ütögeti dobra. Ezt hívják nálunk szociális gondolkozásnak.

*

Az erdőtörvényben elrendelt üzemterv célja az, hogy a termelés tartamosságának biztosítása érdekében olyan korlátokat vonjon, amelyekben belül több-kevesebb mozgási szabadsággal a termelés végrehajtható.

Nem az erdő van az üzemtervéért, hanem fordítva. A jó üzemterv gondosan mérlegeli az erdőgazdasági üzem területi fekvéséből, éghajlati és talajtani adottságaitól függő sajátosságait. Minél hiánytalanabban figyelembe vette ezeket az üzemrendező, a gyakorlati élet számára annál tökéletesebb munkát végzett.

Az üzemterv legfontosabb része a hozamszabályozás. Ez az alföldi sarjerdők esetében általában a térszakozás elvén épül fel, sőt ezen túlmenően megszabja az évi fahozamot is. Közgazdasági szempontból az utóbbin van a hangsúly, mert ez a forgalom tárgya.

Mint már említettem, az alföldi erdők faállományait három csoportba sorolom. Hogy valamennyire kiterjesszük-e a hozamszabályozást: mellette s ellene is érveket hozhatunk fel.

Mellette szól a jelenlegi, országos fahiány és az, hogy erdő-

gazdasági szempontból a csenevész állományokat túltartani nem érdemes.

Lássuk először ezeket.

Ma, tudja Isten miért, nem akar a tűzifa a Kárpátok völgy-vonulataiból idejében a fogyasztóközönséghez eljutni. Egyik feltevés szerint nincs elég fa, a másik termelési és szállítási nehézségekről tud, s mindezek eredőjeként megint az alföldi erdőknek kell helytállaniok.

A fahiány vitathatatlanul komoly érv, a télvíz idején diergő emberekkel a kormányhatalomnak számot kell vetnie.

Ezzel okolják meg a merev térszakozás alföldi alkalmazását a döntésre hivatottak. A fahiányon — szerény véleményem szerint — csak egyféleképpen lehet segíteni: mind a termelést, mind a kitermelt fának a fogyasztókhoz időben történő eljuttatását olyan mértékben kell fokozni, hogy a háború ötödik évében kötelező takarékoság teljes végrehajtásával a megokolt igények kielégíthetők legyenek.

A másik érv: az erdőgazdasági szempontnak, inkább csak elméleti jelentősége van. Alapja az, hogy egy beteges, növedék nélküli, tengődő állományt fenntartani nem érdemes. Ez a szempont helyes, de fel kell tennem a kérdést, mi jobb az alföldi, rossz homokon: egy sinylődő, csenevész állomány, amely azonban megtöri a száguldó szelet s gátat vet a futóhomoknak, avagy az erdőgazdasági megokolással letarolt s több okból fel nem újított, kopár terület?

Környékünk legmagasabb kiemelkedése a 121 m. magas Dinnyéshalom. Már neve elárulja, hogy oldalain csak királydinynyét érlelt a természet. Egyik elődöm évek során át csemetét csemete mellé ültetett s minden vágya az volt, hogy erdő koszorúzza a „bércetet”. Ma többé-kevésbé tengődő állományt találunk rajta, s értéke a beleölt erdősítési költség kamatoztatott tőkeértékén felül a megkötött homokbucka. Kérem, mi lenne itt, ha ezt a mostani munkáviszonyok közt letarolnók?

Ellene szól a mindhárom állománycsoportra kiterjedő hozam-szabályozásnak a körülményes alföldi erdősítések végrehajtásának a nehézsége, a második csoportba sorolt állományok gyenge minőségű, csekély fahozama és az új erdőtelepítések sikerének bizonytalansága.

A második állománycsoportból vett vágásterület sarjából fel nem újítható, mert tapasztalat szerint az ilyen, gyenge minőségű anyaállomány önmagából felújulni sem tud. Itt tehát alapos talaj-előkészítés után, változtatott fafajjal lehet előlről kezdeni a kísérletezést. Ez részben pénz-, részben munkáskérdés. A siker azután Isten kezében van s kizárólag a tavasztól ősziig terjedő idény csapadékeloszlásának s széljárásának a függvénye.

1942 őszen egyik pagonyunkban 28 kat. hold, ebbe az állománycsoportba tartozó, 0·2 záródású állományt taroltunk le, s utána 3·3 kat. holdat fordítással, a többit — egy nyomon három ekét járatta — mélyszántással készítettünk elő az erdősítésre. Ehhez a talajadottságtól függően feketenyár-, fehérenyár-, éger-, nyír- és természetesnyár-, (*P. robusta*) csemetéket használtunk fel.

Pontos feljegyzéseink szerint az 1943. év folyamán összesen 657·9 mm csapadékunk volt, ez így összesítve elég kedvező képet nyújt. Havonkénti megoszlása már változtat a dolgon, s így fest:

Hónap	Csapadék mm	Az esős napok száma	Hónap	Csapadék mm	Az esős napok száma
február	46·1	5	július	83·9	6
március	39·3	3	augusztus	9·6	2
április	9·5	3	szeptember	40·7	5
május	17·0	2	október	4·0	1
június	55·4	5	november	191·4	11
június	103·0	6	december	53·0	5

Az alföldi erdőterületeken a csapadék eloszlásának június—október között fokozott jelentősége van. Csapadékszegény években június közepétől július végéig számbavehető esőzés nincsen, s már augusztusban kiegészített erdősítésünk oroszánrésze. Az elmúlt év ebből a szempontból sokkal kedvezőbb képet nyújt, s a két, egyébként veszedelmes nyári hónap alatt bőséges csapadékunk volt. Az előbb részletezett, erdősítésen túl, talajelőkészítés mellőzésével, egyszerű, gyepebe hasított ültetősávokba további, nagy mennyiségű fenyőcsemetét is kiültettünk — megfigyelésünk szerint bizonyos talaj- és terepadottságok esetén ez a fenyőcsemete legcélravezetőbb ültetési módja — s július végén mosolygott a lelkünk telepítéseink erőteljes kibontakozásán. Augusztus havában összesen kétszer esett az eső, s az előző hónapok víztárolása ellenére, a szárazsággal társult állandó, szikkasztó széljárás pusztulásra ítélte csemetéink nagy részét. A szeptemberi esőzés a már elkőkádó újulaton nem sokat segített, az októberi szárazság pedig betetőzte a művet. A 28 kat. holdas, előkészített talajú erdősítésből ma 23 kat. holdon 25%, 3 kat. holdon 10% az élő csemeték száma, egy 2 holdas darab pedig 70%-os eredménnyel zárult. Az ültetősávokba helyezett fenyőcsemetékből alig 20% maradt életben. S hogy mindez mibe kerül? Minthogy a tavalyi költségeink nem alkalmasak az idej munkabérekkel való összehasonlításra, egy mostani példával fogok szolgálni.

Az ősszel bő makktermésünk volt. Egyik pagonyunkban egy völgyben fekvő akácson évek óta a pusztulás jelei látszottak. A közvetlen környezet azt mutatta, hogy hasonló terep- s talajadottságok esetén jól díszlik a tölgy. Egyébként is vágásraérett akácunkat idej kitermelésre írtuk elő, s mindjárt elsőnek ezt vágattuk

ki. A termelést tuskószedéssel egybekötve hajtottuk végre. A talajt ekként nagyjából gyökértelenítve, annak vetésre-előkészítéséhez fogtunk. Fordításáért vállalkozó szép-lelkek négyszögölenként 60 fill.-ért kértek, ezért az egy nyomon három eke jártatásával elérhető, mintegy 35 cm talajmegmunkálást lehetővé tevő mélyszántásra határoztuk el magunkat. Meg kell jegyezmem, hogy a gyökerektől át s átszótt talajon traktorral, lófogattal szántani bajos, mert állandó tengely- s ekevastöréssel járna. Nagyon nyugodt lovakkal, de leginkább ökörfogattal célszerű az ilyen területet szántatni, mert ezek — ha az ekevas elakad a földalatti gyökérben — megállnak, s lehetővé teszik a gyökér elvágását. A megszántott területet tárcsáztuk, majd elfogasoltuk, az így előkészített területre pedig a makkot keskeny, kapával húzott hornyokba, sűrűn elvetettük. Nem számítva a makk árát, de beleszámítva a makk gyűjtésének, helyszínre-szállításának terület egységre eső költségét, egy kat. hold tőlgymakkvetésünk 501 P-be került. Ehhez még azt szeretném hozzátenni, hogy általában a gödrök kiásását kívánó ültetés ennél több, az ékásó alkalmazását lehetővé tevő erdősítés valamivel kevesebb tőkebefektetést kívánt. A letarolt anyaállomány kat. holdankint 20 m³ fatömeget adott, ennek értéke nagyjából fedezte az erdősítés költségeit. Ebből látható, hogy amint a fahozam kat. holdankint 20 m³ alá száll, a letarolt állomány értéke nem elegendő a terület ésszerű beerdősítéséhez, magyarul: ráfizetéssel jár.

Az elmondottak azonban csak a pénzügyi részét ölelik fel a kérdésnek. A szövetvényes alföldi erdősítés sok munkáskezet kíván, s abban ma nagy a hiány. Hogy miért? Kisebb részben az aránylag könnyű munkával, sok szabad időt biztosító, bár nem is olyan nagy darab munkyeret adó, pestkörnyéki ipartelepek vonzák magukhoz a munkakeresőket. Sokkal jelentősebb szerepe van az alföldi munkáshiány előidőzésében annak, hogy a földhözjutottak száma megsokszorozódott. Nagy kiterjedésű területeket parcelláztak a bankok, vidékünkön az uradalmak máris végrehajtották az egyébként végrehajthatlan, újabb földreformot előíró törvényt, s kisbérletbe adták mezőgazdasági ingatlanaik nagy részét. Egy-egy kisbérlet 5—30 kat. hold kiterjedésű s bizony igénybeveszi a bérlőcsalád minden munkáskezeit. Bizonyos vonatkozásban az is belejátszik a dologba, hogy főleg az eddigi, most földhöz jutott, önállósult gazdasági cselédek a cselédsorban elsajátított munkatempóval végzik saját munkájukat is, s ez elegendő volt az uraság birtokán, de kevésnek bizonyul az önálló bérleten...

A munkáshiány a legutóbbi két év során olyan komoly formákat öltött, hogy teljes egészében el kellett hagynunk a szokásos nyári ültetés-kapálásokat, nem tudjuk erdősítéseinket köztesművelésre kiadni, s legutóbb már csak bizonyos kényszerrendszabá-

lyok alkalmazásával (a sikárgyökérszedésnek az erdősítés tartama alatti letiltása, csak az kap famunkát, kaszálót, aki ültetni is jön) sikerült évi erdősítéseink egy részét elvégeztetnünk.

Mindebből világosan következik, hogy a második állománycsoportba a fatömeg nélküli területekre kiterjesztett kötelező véghasználat — bár erdőgazdasági szempontból a növedék teljes hiánya következtében fenntartásuk meg nem okolható — az erdősítési hátralék kikerülhetetlen növekedéséhez vezet, ez pedig fokozottan mutatkozik majd minden olyan esztendőben, midőn az évi vágásterület nagyságára alapított kényszertöbbszermelésre kötelezik a birtokost.

Erre természetesen azt lehetne felelni, hogy a kat. holdankint 5—15 m³ fahozamot nyújtó állomány amúgy sem erdő, s mindegy, akár ott áll az a fa, akár nem. A kérdés nem ilyen egyszerű. Az erdősítés lehetőségének esztendejében letarolt állomány jövedelme — mikor a munkabér és a forgalomba hozható fa értéke közt nincs meg a mostani, aránytalan eltérés — többé-kevésbé fedezi az erdősítés költségeit. Azzal a tanáccsal remélhetőleg senki sem szolgál nekünk, hogy a mostani jövedelmet tartalékoljuk arra az időre, mikor a most elmaradó erdősítésünk pótolható lesz. Az erdősítetlen, megbolygatott, főleg buckásabb területet nem köti meg továbbra az elsatnyult — a kedvezőtlen talajadottságok következtében növedéket nem adó — állomány, s az útját nem szegett futóhomok komoly veszedelmet jelenthet a szomszédos területekre. Ez a két tény talán mégis figyelmet érdemel, s szembehelyezkedik az erdőgazdasági megokolással, az utóbbi, a növedékvesztés, egyébként is a tulajdonos belügye.

*

Mi volna tehát az alföldi üzemrendezés mindenkin segítő, gyakorlati megoldása?

A közérdek megokolja a többszermelést, a birtokos, de ezen túlmenően a közérdek is kívánja a csekély fatömeget nyújtó, de elmaradó újraerdősítésük miatt végeredményben veszedelmet jelentő, erdősült területek kihasználásának akkorára való halasztását, amikor azok szak- és okszerű felújítását a viszonyok újból lehetővé teszik. Az újkeletű, a legfiatalabb korosztályt mesterségesen felduzzasztó állományrészeknek az első tízéves fordulózak alatt a hozamterület kiszámításához történő tekintetbe vételét mi sem okolja meg, mert az Alföldön nyolcéves koráig minden erdőtelepítés sikere bizonytalan, s arra építetünk hasonló a bibliai homokra épített házhoz. Úgy lehet, hogy a ma 4—5 éves állomány a következő fordulózakban ismét csak a legfiatalabb korosztályt fogja népesíteni.

A gyakorlatban az alföldi erdők üzemrendezésekor tíz éven

aluli újkeletű erdőtelepítéseket a hozamterületbe beszámítani nem helyes.

Nem vonom kétségbe, hogy jó minőségű, ezelőtt mezőgazdasággal hasznosított területek telepítését nyugodt lelkiismerettel a végleg sikerült, tehát a hozamba beszámítható területek közé lehet iktatni, ezt azonban általános szabályként elfogadni nem lehet.

A vágásterv felállításakor ám vegyük figyelembe a második állománycsoportba sorolt, területet igen, de fatömeget alig nyújtó, koruknál fogva sorra kerülő, a legidősebb korosztályhoz tartozó faállományokat is, s ha úgy tetszik, írjuk elő őket kitermelésre. Normális időkben a birtokostól függ, évenként mennyit kíván a reá csak terhet róvó állományokból újraerdősítés céljából kihasználni. A mostani gazdasági válság éveiben pedig tegyük lehetővé a birtokosnak azt, hogy a második állománycsoportba tartozó állományokból az egy évre eső vágásterületen kitermelhető fatömeget — ha ezeknek az állományrészeknek az újratelepítését anyagi s munkahiány következtében biztosítottnak nem látja — jobb állományok kisebb területéről, tehát a tömegszakozás gyakorlati alkalmazásával vágathassa ki. Nem veszt a köz, nem kerül lehetetlen helyzetbe a birtokos, s nem megy még jobban tönkre sok alföldi erdő.

A gyakorlatban ennek végtelenül egyszerű a megoldása. Minden erdőigazgatóságon őrzik az üzemtervek egy-egy példányát. Ebből nehézség nélkül megállapítható a tervezett évi fatömegkihozatal. Mi sem könnyebb tehát, mint hogy a már bevezetett, az erdőigazgatóságok részéről már az idén is kikézbcsített termelőkötelezés formájában, az üzemterv előírásainak megfelelően szabják meg a termelési idény alatt kitermelendő fatömeget, s ne neheztsek meg a kérdést még külön az évi vágásterület betartásának a kötelezettségével is.

Az elmélet értékmérője mindenkor az, mennyire tudja a gyakorlati élet követelményeit kiszolgálni. Nem a gyakorlat van az elméletért, hanem fordítva. Két pont közt elméletben az egyenes a legrövidebb út, a gyakorlat mégis ismeri az „erre rövidebb, arra hamarabb“ elvet, s ez főleg az alföldi erdők esetében van így.

*

Az elmondottakon kívül három kérdés vár válaszra: 1. van-e ma az üzemtervi előírásoknak értelme, 2. kell-e az alföldi erdők területállományát növelni és 3. mi volna a termelő-munkáskérdés megoldása.

Az első kérdésre nem-mel kell válaszolnom. Ahol egy 10 éves fordulózak alatt még olyan megokolt kényszertermelések, kényszerű erdőterület-leadások borítják fel a fordulózaki előírásokat, ahol a gyakorlati élet igazolta érvelések ellenére mindhárom állománycsoportra kiterjesztett hozamszabályozás nyomán a mai viszo-

nyok következtében vágásaink sorozata okszerű felújítás nélkül marad: mi célja lehet ott az üzemrendezés előírásainak? Csak azért készítjük azt el, hogy be nem tartásukat a „leíró részben megfelelően tárgyalhassuk“?

A második kérdésre igen-nel felelek. A jelenlegi háború igazolja álláspontomat, amikor a szükség a helyi önellátáson túlnövő feladatok megoldását hárítja át az alföldi erdőkre. Első feltétel itt a meglévő területek megtartása, mert ezen keresztül vezethet észszerűen az út az alföldi erdőterületek szaporításához. És mit mutat a gyakorlat?

Új üzemtervünk elkészítéséhez még az 1940. évben fogtunk hozzá. Azóta hatósági intézkedések következtében erdőterületünk-ből elvesztettünk kb. 20 k. holdat azért, hogy termőföldjéből védgát épülhessen, 250 k. holdat azért, mert egy ipartelepnek kellett helyet adnunk, s 300 k. hold erdőterületünk tönkrement, mert a környékbeli talajvíznek lecsapoló medencéül kellett szolgálnia.

Az alföldi erdőterületek növelésének egyik gyakorlati útja a csereerdősítések vállalása.

Az erdőtörvény 16. §-a, a végrehajtási utasítás 48—56. §§-ai intézkednek a csereerdősítésekről. Ez nagy vonásokban arról szól, hogy ha valaki erdejét művelésiág-változtatása céljából ki akarja irtani, sajátmaga, vagy helyette más, legalább ugyanakkora erdőt tartozik létesíteni. Az elmúlt évek során az Alföldön több, ilyen csereerdősítésből származó erdőfolt keletkezett. Őszintén megvallom, nem nagy üzlet csereerdősítések vállalása. Legalább az Alföldön nem. A cserét felajánló az egyezség megkötésekor fizet egy bizonyos, kat. holdankint kialakított összeget, amely rendesen meg sem közelíti a valóságos, erdősítési költséget. Ezzel szemben a cserét vállaló magára veszi az ezzel reá háramló teljes kockázatot. A vállalt csereerdősítést minden körülmények között végre kell hajtani, s hogy ehhez az idők során milyen göröngyös út vezet, ahhoz az tud hozzászólni, aki az Alföldön ilyesmit próbált. Jó termőerejű földet természetszerűen nem bocsátanak az erdőtelepítő rendelkezésére, bár tapasztalat szerint nem minden jöminőségű szántóföld ad jó erdőtalajt. Alföldi viszonylatban nagyon jó, búzatermő szántóföldön még ma is küzködöm az erdő telepítésével, mert a búza számára elérhetetlen, 60 cm talajmélységben szikes réteg van.

Már sokszor hangoztattam, hogy az alföldi erdőtelepítések jövője a fiatalos nyolcadik évében dől el. Minden csereerdősítés vállalása tehát egy legalább nyolcéves kockázat vállalását jelenti, s a végén esetleg előlről kezdhetjük az egészet. Mint látjuk, nem valami irigylésreméltó, bombaüzlet ez a dolog.

Új erdőállományok megtelepítése az alföldi, rossz homokon ma is kísérletezés állapotában van. Próbálkozunk ezzel is, azzal

is, a végén — kezdeti sikerek után — mindenről kiderül, hogy legjobb esetben a fiatalos megtelepítését mozdítottuk elő. További sorsát már nem tudjuk megfelelően befolyásolni, mert az erdőtelepítésnek rossz homokon legnagyobb akadálya — az éghajlati behatásokon kívül — a talaj soványsága. Talajelőkészítéssel, trágyázással ideig-óráig javíthatunk a helyzeten, gyökeres változást nem érünk el egyikkel sem. Olyanok ezek, mint a kisgyermek táskájába csomagolt útravaló: ha elfogyott, az újfent jelentkező éhség csillapítatlan marad.

Az alföldi erdőtelepítőt a régmúlt idők alchimistájához hasonlítanám, ki egy életen át kereste több-kevesebb felkészültséggel a bölcsek kövét. Mi is újabb s újabb ösvényeken haladva igyekezünk erdőt erőszakolni a titokzatos alföldi homokra, s majd minden kísérletünk végén csalódás vár reánk.

És a harmadik kérdés?

A termelés elsősorban ott fokozható, ahol van mit termelni. Nem elegendő azonban a vágásra érett faállomány jelenléte, ma hangsúlyozott formában áll előttünk a munkáskérdés is. Az egyik kormányrendelet leegyszerűsített formában oldotta meg a folyó év bérkérdését: kimondotta, hogy minden bér marad a tavalyi bérszinten.

Megengedem, hogy a munkabérek ily módon való rögzítése szükséges abból a célból, hogy a termények eladási árának hatósági rögzítésekor az árvetés alapjául szolgálhassanak.

A maximált árú tűzifa csak maximált munkabéren termelhető s közelíthető le. Senki sem veheti rossznéven a termelőtől, ha munkásainak csak a hatóság megállapította munkabért akarja fizetni, mint ahogy senki sem veheti rossznéven a munkástól, ha ezért nem tud s nem akar munkába állani. A nálunk olyannyira elharapózott félintézkedéseknek ez a természetes következménye. A munkás semmit sem vásárolhat a megállapított áron, tehát nem is dolgozhat maximált munkabérért. A termelő nem termelhet maximált eladási ár esetén fekete munkabérért s mindennek a közellátás adja meg az árát. No meg a szegény, alföldi erdők, amelyek az így előállt, szorongatott helyzetben a zsákutcába került intézkörök egyetlen orvosságaként jelentkeznek.

Az előbb elmondottak önmagukért beszélnek. A nagyobb tűzifaár követelése ma nem megindokolt, csak további árdrágulásnak volna a bevezetője s mire az új, felemelt tűzifaár napvilágot látna, az már minden gyakorlati jelentőségét elvesztette. Ma nem az ár emelése, de az egész vonalon végrehajtott árszint-sülyesztés lebeghet elérendő célként előttünk. Ha sikerülne a közellátást úgy megszerveznünk, hogy minden munkásember, a hatóság részéről megszabott áron hozzájusson az őt megillető élelem-

hez, ruházathoz, akkor meglehetne követelni a munkástól, hogy hatósági munkabérért, szakmányaiban dolgozzon. Ez volna a termelés fokozásához vezető úton az első, de egyben legfontosabb állomás.

*

Nem tartozik az alföldi üzemrendezéshez, de a tollam alá kínálkozik. Sok port ver fel mostanában a fakereskedelem részéről a tüzfataralékolással kapcsolatban a beszáradás és a kamatveszteség kérdése. Kétségtelen, hogy a hiányos rendelkezések következtében ezek a problémák fennállanak, s főleg a beszáradás okozta súlyvesztéseket kellene kiküszöbölni. Esetleg úgy, hogy a tartalékolásra szánt tüzifa esetén ne a valóságos, mért súly, hanem az ármegállapító-rendeletben közölt, ürméterenként maximálisan alapulvehető súlyadatok alapján számítják ki az árat. Friss termelésű tüzifa esetén ez számottevő súlykiegyenlítésül szolgálhat, s csak ilyet használjunk fel tartalékolásra. Ezzel a árveszteség körülbelül kiküszöbölhető.

A kamatveszteség már más lapra tartozik. Amikor a termelőtől maximált áron elveszik a terményét — mező- és erdőgazdaságit egyaránt —, s nem kérdezik meg: mit fizet rá erre a kötelesegteljesítésre, amikor az ország mezőgazdasági páriáitól, a gazdasági cselédektől is elrekvirálják a tehenét, hogy valóságos, forgalmi értékének 30%-ával szúrják ki a szemét, akkor a fakereskedelem sem sírhat kamatvesztesége miatt. Itt még mindig csak kamatveszteségről van szó, az előbbi esetekben pedig már a tőke megy egyszerűen s mindenkorra veszendőbe.

Avagy a háborús áldozatvállalásból mindig csak a termelőnek s a kisembernek kell kivennie a részét?

*

Einige Worte über Wirtschaftspläne der Tieflandwälder. Von I. Babos.

Im Zusammenhang mit seinen Ausführungen im Heft No. II.1.J. versucht Verf. eine annehmbare Lösung für den Hiebsvoranschlag der Tiefland-Niederwälder zu finden.

Die amtliche Stellungnahme legte sich für die jährlich gleichen Hiebsflächen fest, wogegen darauf hingewiesen wird, dass dadurch — zufolge der heutigen, fast unüberwindbaren Aufforstungsschwierigkeiten — nur die kahl gebliebenen Flächen vermehrt würden. Die auf schwachen Sandböden stockenden, minderwertigen Bestände können sich auf natürlichem Wege nicht einmal vom Ausschlag verjüngen, sondern erfordern erst kostspielige Bodenvorbereitung; hiervon kann jedoch derzeit wegen des herrschenden Arbeitermangels keine ernste Rede sein.

Es wäre also zweckdienlicher, statt Hiebsfläche den jährlich gleichen Holzmassenertrag zu setzen, denn so könnten — bis sich die Schwierigkeiten gelegt haben — bessere Waldteile mit kleineren Flächen die nötige Holzmenge abgeben. Die minderwertigen Bestände sollten also bis zum Ende der 10-jährigen Halbperiode erhalten bleiben, in

der Hoffnung, dass sich die Standortverhältnisse inzwischen wesentlich bessern und die Aufforstung durchführbar wird.

Der Holznot wäre vorwiegend durch Verbesserung der Arbeiterversorgung und — in weiter Sicht — durch Vermehrung der Waldfläche auf der Tiefebene abzuhelfen.

*

Quelques mots sur le plan d'aménagement des forêts de la Plaine.
Par I. Babos.

Il serait plus opportun de fixer la quantité de bois à récolter annuellement non par superficie, mais par volume.

*

Some Words about the Working-Plans of Woods on the Great Plain. By I. Babos.

Instead of method determining yield by area, utilisation on the basis of yearly equal volume would be more suitable.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

A m. kir. földművelésügyi miniszter 193.100/1944. F. M. számú rendelete a szállítási igazolvány alá eső tűzifakészletek körének kiterjesztéséről.*

A tűzifaellátás biztosításának szabályozásáról szóló 3.000/1941. M. E. számú rendelet (Rendeleték Tára, 1941. évf. 1104. oldal) 14. §-ában foglalt felhatalmazás alapján a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszterrel egyetértve a következőket rendelem:

1. §. A tűzifaellátás biztosításával kapcsolatos kérdések újabb szabályozásáról szóló 155.000/1943. F. M. számú rendelet (Budapesti Közlöny 1943. évf. 110. szám) 14. §-ának (2) bekezdése akként egészített ki, hogy közforgalmú és korlátolt közforgalmú vasutak, hajózási, valamint fuvarozási vállalatok vagy vállalkozók aprított vagy fűrészelt dorongfát, hasábfát, husángfát vagy tuskófát (Magyar Vasúti Árudíjzabás I. rész B) szakasz F.—2. tétel c—3. pont) is csak akkor vehetnek át szállításra, ha a feladó a 155.000/1943. F. M. számú rendelet „C” mellékletét képező mintának megfelelő szállítási igazolványt bemutatja.

2. §. A jelen rendelet a kihirdetésének napján lép hatályba.

Budapest, 1944. évi március hó 15-én.

(297. sz.)

Báró Bánffy Dániel s. k.
m. kir. földművelésügyi miniszter.

A m. kir. földművelésügyi miniszter 235.700/1944. számú rendelete az 1943/1944. évi fatermelési idény meghosszabbításáról.**

Az ország faellátásának biztosítása érdekében az erdőkről és a természetvédelemről szóló 1935.IV. tc. 38. és 307. §-ában foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendelem:

1. §. Az 1943/1944. évi fatermelési idényben a döntésre, kiszállításra, (kiközéltésre), valamint a vágásterület kitakarítására fahasz-

* Megjelent a „Budapesti Közlöny” 1944. évi március hó 15-i, 61. számában.

** Megjelent a „Budapesti Közlöny” 1944. évi március hó 23-i, 67. számában.